

ਦੇ ਸ਼ਬਦ

ਤਕਰੀਬਨ ੩੦-੩੫ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਨ ਲੋਗ ਕਿਸੇ ਪੱਗ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਪੁਛਦੇ ਸੀ, “ਤੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈਂ?” ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਹੀਂ।’ ਸਵਾਲ, “ਕੀ ਤੂੰ ਹਿੰਦੂ ਹੈਂ?” ਜਵਾਬ, “ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਭੀ ਨਹੀਂ।” ਸਵਾਲ, “ਫੇਰ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ?” ਜਵਾਬ, “ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਹਾਂ।” ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਆਖਦੇ ਸੀ, “ਉਹ ਕੀ ਹੈ?” ਯਾਨੀ ਸਿੱਖ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸਜਣਾਂ ਨੇ ਮਿਲਕੇ ੧੯੮੦ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਸਟੇਟ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਵਾਈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਸੈਂਟਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਤਵ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਬਾਬਤ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਕਈ ਜਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਰ ਅੰਤ ਨੂੰ ੧੯੯੦ ਵਿੱਚ "SIKH RELIGION" (ਸਿੱਖ ਧਰਮ) ਨਾਮ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕਿਤਾਬ ਛਾਪੀ ਗਈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਮੂਲਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਰਣਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਰਵਾਣ ਲਈ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹੁਣ ਤਕ ੪,੫੦੦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੋਂ ਕਦੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਭੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਹਰ ਇਕ ਮੁਲਕ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੇ ਭੀ ਹੈ www.sikhreligion.org ਅਗਰ SIKH RELIGION ਨੂੰ ਖੋਜੋ ਤਾਂ ਯਾਹੂ, ਗੂਗਲ, ਐਲਟਾਵਿਸਟਾ, ਏਓਐਲ ਸਾਰੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਇੰਜਨਾਂ ਤੇ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ।

ਰੂਸ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿੱਚ ਛਪਕੇ ਕੋਈ ਪੰਜ ਤੋਂ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤਕ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਰੂਸ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਰੂਸੀ ਜ਼ਬਾਨ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ ਗਈ ਹੈ।

ਦਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜ਼ਬਾਨ ਸਪੈਨਿਸ਼ ਹੈ, ਅਗਰ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਸਪੈਨਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਛਾਪ ਕੇ ਭੇਜੋ ਤਾਂ ਵਧੇਰਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹੁਣ ਸਪੈਨਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਛਪ ਕੇ ਸਪੈਨਿਸ਼ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਮੁਲਕ ਦੀ ਹਰ ਇਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਇਹ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਅਤੇ ਜਰਮਨ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਫਰਾਂਸਿਸੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿੱਚ ਛਪਕੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਹਰ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਨੂੰ ਚਲੀ ਜਾਏਗੀ। ਜਰਮਨੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿੱਚ ਛਪਕੇ ਕੋਈ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧ ਜਰਮਨ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏਗੀ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਖਾਤਰ ਹੁਣ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਭੀ ਛਪ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿੱਚ ਤਰਜਮਾ ਸ: ਅਰਦਮਨ ਸਿੰਘ, ਐਮ.ਏ., ਐਲ.ਐਲ.ਬੀ. (ਨਿਵਾਸੀ ਗ੍ਰੇਟਰ ਕੈਲਾਸ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ) ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ: ਅਰਦਮਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਮਾਲ ਉਲੱਥਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਸੈਂਟਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਪੁਸਤਕ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਖਾਤਰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੋਠੇ ਕੋਠੇ ਤਕ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਲਕਿ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪੰਜ ਜ਼ਬਾਨਾਂ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਰੂਸੀ, ਸਪੈਨਿਸ਼, ਫਰੈਂਚ ਅਤੇ ਜਰਮਨ) ਵਿੱਚ ਛਪਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਕੀ ਸੰਸਾਰ ਭੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਸਕਣ।

ਆਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇਗਾ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਹੱਦ ਤਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੇਗਾ।

ਮੁਖ ਬੰਦ

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਦਸ ਜਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ (ਸੰਨ ੧੪੬੯-੧੭੦੮) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਅੰਤਲੇ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਆਪ ਹੀ ਲਿਖੀ ਅਤੇ ਸੰਕਲਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ (੧੪੩੦ ਪੰਨੇ) ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ, ਲਗਾਂ ਮਾਤਰਾਂ ਤਕ ਦੀ ਵੀ, ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਜੀਵਨ ਕਥਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਾਰੀ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿਖ ਧਰਮ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋਏ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਰੂਪ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਇਕ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਨਵਾਂ ਹੀ ਦੈਵੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜੋ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਧੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਸਨ ਜਿਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਆਪ ਕੀਤੀ ਹੈ।

“ਇਹ ਅਖਰੁ ਤਿਨਿ ਆਖਿਆ ਜਿਨਿ ਜਗਤੁ ਸਭੁ ਉਪਾਇਆ।”

(ਸਲੋਕ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੩੦੬)

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਵਰਤ, ਰੀਤਾਂ, ਰਸਮਾਂ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਯੋਗ, ਸਰੀਰਕ ਤਪਸਿਆ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸੰਨਿਆਸ, ਤਿਆਗ ਨੂੰ ਵੀ ਨਕਾਰਦਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਧਰਮ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ, ਪੱਥਰਾਂ, ਬੁਤਾਂ, ਮੂਰਤੀਆਂ, ਤਸਵੀਰਾਂ, ਕਬਰਾਂ, ਮਸਾਣਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਕੇਵਲ ਇਕ ਨਿਰਾਕਾਰ, ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕ ਈਸ਼ਵਰਵਾਦ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ, ਕੇਵਲ ਇਕ ਸਰਵਉਚ ਹੋਂਦ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ, ਅਮੀਰ ਜਾਂ ਗਰੀਬ, ਉੱਚਾ ਜਾਂ ਨੀਵਾਂ, ਜਾਤ, ਮੱਤ, ਰੰਗ ਨਸਲ, ਲਿੰਗ, ਧਰਮ ਜਾਂ ਕੌਮੀਅਤ ਦੇ ਭਾਵ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇਕੋ ਹੀ ਦੈਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਿਖ ਮੰਦਰ, ਅਰਥਾਤ ਗੁਰਦਵਾਰੇ (ਗੁਰੂ ਘਰ), ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਲਈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੱਖ-ਪਾਤ ਜਾਂ ਸਮਾਜਕ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਅਤੇ ਪੂਜਾ-ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸ੍ਰਥਾ ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਲੰਗਰ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਚ ਜਾਂ ਨੀਚ, ਅਮੀਰ ਜਾਂ ਗਰੀਬ, ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਜਾਂ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਤੋਂ, ਛਕਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਲੰਗਰ ਵਿੱਚ ਪੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠਕੇ ਭੋਜਨ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਪੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਣਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਦਾਂ-ਜੁਠੀਆਂ ਕਬੂਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਅਨੁਵਾਦ, ਜਿਸਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਗਾਡੀ-ਰਾਹ ਮਿਲੇ, ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹਰੇਕ ਅਨੁਵਾਦ, ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਦੋਹਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਣ ਦੀ

ਸਮਰਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸਦੀ ਧਰਮ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਵੀ ਉਸਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤਖ ਦਿਸੇਗਾ। ਇਸਦਾ ਸਿੱਟਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣਕ ਅਨੁਵਾਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਇਸ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦਕ ਨੂੰ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ, “ਸਿਧ ਗੋਸ਼ਟਿ” – ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾਂ ਨਾਲ ਵਾਰਤਾਲਾਪ- ਵਿੱਚ “ਨਾਮ”, “ਨਾਮ ਜੱਪ” ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ, “ਸਹਿਜ ਅਨੰਦ”, ਅਤੇ “ਓਅੰਕਾਰ” ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਔਖਾ ਹੈ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ “ਨੇਮ” (ਟਨਕ) “ਨਾਮ” ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਹ ਇਕ ਅਤੀ ਕਠਿਨ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ “ਸੱਚਾ ਨਾਮ” ਜੇਹੀ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਉਹ “ਨਾਮ ਜਪਣ” ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸੰਕਲਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਅਨੁਭਵੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕੇ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇਹ ਯਾਦ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਇਕ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਪੂਰਕ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨਾ ਇਕ ਪੱਕੀ ਸਾਇੰਸ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਂਤਕ ਵਿਆਖਿਆ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਸਚਤ ਅਨੁਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਅਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਾਰ-ਅੰਸ਼ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਦਿਆਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਹਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਸਿਵਾ ਜਿਥੇ ਦੂਜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਮੂਲ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਅਸਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਚਿਤ ਲੱਗੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਸੈਂਟਰ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਮੰਤਵ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਕਰਤਾਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਰਾਜ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਥੋੜੇ ਕੁ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਅੰਕਿਤ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਸ਼ਾ ‘ਨਾਮ’ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਧਾਰਮਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ‘ਨਾਮ’ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਅਤੇ ਸਿਫਤ-ਸਾਲਾਹ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਉਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਨਾਮ ਹੀ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਇਕ ਮਾਨਸਿਕ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਜੀਵਨ-ਮਾਦਕ ਅਤੇ ਆਤਮਕ ਦੋਹਾਂ-ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਵੀ ਐਨਾਂ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜੋ ਨਾਮ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਸਕੇ ਜਾਂ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਨੀਵੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਰਾਪਣਾ ਹੈ। ਆਤਮਾਂ ਪਸੂ ਜੂਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦੀ ਅਕਹਿ ਕਸ਼ਟ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਇਕ ਰੱਬੀ ਦਾਤ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਿਰਤਾਜ਼ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਵੀ ਸਮਰਥਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੀ ਚੋਟੀ ਤਕ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇਹ ਆਤਮਕ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਪ੍ਰਗਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਧਰਮ ਜਾਂ ਫਲਸਫਾ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕੁਲੀਨਤਾ ਦਾ ਜਸ ਗਾਇਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬਾਰੇ ਸੂਝ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਸਮਾਧੀ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਭਗਤ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ

ਹਨ ਤਾਂ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸੋਭਾ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਵੱਲ ਵਧਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ “ਨਾਮ ਜਪੋ” ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਅਧਿਆਤਮਕ ਟੀਚਾ ਕੇਵਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਹੈ। “ਨਾਮ ਜਪੋ” ਦਾ ਮੰਤਵ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਗਤੀ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਸਿਖ ਦਾ ਅਖੀਰੀ ਟੀਚਾ ਹੈ।

ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਆਪਜੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੋਭਾ ਉਸਦੇ ਅੱਗੇ ਕਰਦਾ। (ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੋਈ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰੀਕ ਹੈ) ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਆਪ ਜੀ ਜੋਗ ਹੀ ਕਰਾਂਗਾ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਮੈਂ ਅੰਧਲੇ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ :

“ਹੋਰ ਸਰੀਕੁ ਹੋਵੈ ਕੋਈ ਤੇਰਾ ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਤੁਧੁ ਆਖਾਂ।।

ਤੁਧੁ ਆਗੈ ਤੁਧੈ ਸਾਲਾਹੀ ਮੈਂ ਅੰਧੇ ਨਾਉ ਸੁਜਾਖਾ।।”

(ਸਲੋਕ ਮ:੧ ਪੰਨਾ ੧੨੪੨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਰ. ਸਾਹਿਬ)

ਅਸੀਂ ਪੂਰਨ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਭਰਵੀਂ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਗੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਮਾਰਚ, ੧੯੯੦ ਸਿਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਸੈਂਟਰ